

16

MEDICATIO DUORUM ÆGRORUM,
QUORVM VNVS

SCORBUTO;

ALTER

LVE VENEREA
LABORAT:

QVAM

Divino adjuvante Numine,

SUB PRÆSIDIO

Viri doctrinâ & experienciâ clarissimi,

D. HENRICI REGII,

Reip. Ultrajectinæ Poliatri, & Medicinæ

ac Botanices Professoris Ordinarii,

Publicè ventilandam proponit

GUALTERUS SCHAGHEN Batavo-Duranus,

Ad diem 2. Decembris horâ locoque solitis.

Natura & Industria

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ IOHANNIS à NOORTDYCK, In Acad

Typog. Anno 1648.

M E D I C A T I O

I V V E N I S

S C O R B V T O

L A B O R A N T I S.

I.

Iuvenis 28. annos natus, temperamento melancholicus, post errores varios in victu commissos incidit in tertianam, à qua convalescens percepit in hypochondrio sinistro tumorem durum, cum respirandi difficultate. Adest ipsi febricula, per accessiones quotidie invadens. Color faciei est ex pallido fuscus. Crura debilia maculis quibusdam sublividis, variis locis, sunt notata. Gingivæ tumidæ, leviter contactæ, sanguinem emittunt. Halitus oris foetet. Appetitus ipsi est prostratus. Multum sitit.

II.

Afficiuntur in hoc ægro lien, ut patet ex tumore, sinistro hypochondrio percepto, & respirandi difficultate; item cor, ut docet febris; item hepar ac pancreas & ventriculus ac pulmo, ut constat ex fusco pallidoq; vultu, & ex foetore halitus oris; Crura quoque, ut probat eorum debilitas & maculosus livor; Denique etiam gingivæ, quod constat ex sanguine, à levi pressione, ex iis emanante.

III.

Morbus præcipuus, qui egrum nostrum affligit, est intemperies quædam serosa crassa & maligna viscerum, chylosi, chymosi, & hæmatosi inservientium; quæ præter febrim, halitus foetorem; gingivarum tumorem, earumq; à levi contactu sanguinis emissionem, crurum in motu debilitatem, eorumq; sublividas maculas; ac lienis vicinorumque viscerum obstructions & tumorem inducens, *scorbutus* vulgò appellatur.

F f 2

IV. *Caus.*

IV.

Causa procatarctica hujus morbi est varius error in victu commissus; quo cacochymia in corpore genita, & tertiana tandem producta *antecedentem* huic morbo præbuit causam. Ea verò per moram ulterius corrupta, ac visceribus & sanguini aliisque partibus peculiarem qualitatem crassam et acrem imprimens, *continens* hujus morbi & symptomatum est causa.

V.

Ea enim sanguini mista, & quotidie vehementius in corde cum malignitate effervescens, producit *febriculam* quotidie invadentem. Lienis copiosius impacta, producit in eo *obstructiones* & *tumorem in sinistro hypochondrio perceptibilem*. Copiosius suam pancreas & mesenterium distendens, atque hinc liberam diaphragmatis depressionem, in inspirando necessariam, impediens, *respirandi inducit difficultatem*. Ad vultum dejecta, *ex fusco pallidum* suo colore illum efficit. In crura descendens, ibique ob gravitatem & crassitiam, hærens musculos sua in temperiei ad motum facit ineptiores & debiles, & cutim ibidem sub nigro suo colore variis locis tingens, multas maculas lividas cruribus imprimit. In gingivas copiosius effusa, copiam suam ibi facit *earum tumorem*; & acrimoniâ vasa pene exedens, ad levissimum contactum sanguinis in iis excitat *profusionem*. Ad pulmones & os delata, ibique foetorem contrahens, & cum aere expirata, *halitus foetidi facit expirationem*. Dum verò aquosiores quædam ejus partes in ventriculum effunduntur, *tollit famem*; in œsophagum verò salis quibusdam & calidioribus effusa partibus, *inducit sitim*.

VI.

Morbus hic, propter malignitatem & viscerum istorum affectionem gravem est periculosus. Quia tamē haud altas egit radices, spes sanationis amplè affulget. Verū curatio ejus gnauiter erit aggreddenda.

VII. *Eaq;*

VII.

Eaque consistet in causæ antecedentis & continentis ablati-
one, & viscerum, sanguinis, & aliarum affectarum partium in-
temperiei correctione, & obstructionum apertione.

VIII.

Præscribatur itaque primò tale apozema alterans & pur-
gans, ubi sanguis ad uncias sex vel octo ipsi fuerit eductus:

Rx. rad. cichorii, feniculi, petroselini an. vnc. j.

raphani rustici vnc. j. s.

capparum, tamarisci an. vnc. s.

herbar. cichorii, acetosæ, carduibenedicti, fumarie,

becabungæ, nasturt. aquat. an. m. j.

cochlearie m. ij.

sem. anisi, feniculi an. dragm. ij. tamarind. vnc. ij.

decoquantur in aq. hordei ad lb. j. s. addendo sub finem decoctio-

nis fol. sennæ vnc. j. mechoacanne, agarici an. dragm. j. cinna-

mom. scrup. j. Colatura adde syr. de limonibus vnc. j. spirit.

vitrioliz gutt. xv. Misce F. Apozema, de quo sumat ager quoti-

die mane vnc. iiij. vel v. jeiunus.

Apozemate illo absumto, idem, vel simile ex antiscorbuticis,
repetatur, ac de eo bis terve in die haustus bibatur.

Interim hoc linimentum ventri, & præsertim lieni, adhi-
beatur:

Rx. ol. capparum,

aceti fortis an. vnc. iiij.

vini malvaici vnc. j.

bulliant ad vini & acetis consumptionem; deinde adde

adipis anserini,

medulle crurum boum an. vnc. s

cum cera q. s. F. Linimentum, quo ungetur totus venter

calide, & præcipue sinistrum hypochondrium.

Pro gingivis sanguinolentis utatur hac oris collutione;

Rx. cort. prunor. silvestrium vnc. j.

Ff 3

cochle-

cochlearia, nasturtii aquatici an. m. j.

rosar. rub. m. s.

balauftior. dragm. ij.

Coq. in aque chalibeate q. s. ad lib. j.

Colatura adde syr. rosar., diamori an. vnc. j.

aluminis dragm. j. Misce, F. oris collutio.

Utatur etiam sæpius malis auratiis & citriis, cum corticibus
in tessellas dissectis, & eorum succo expresso cum cibus.

Ad maculas crurum hoc lavacro utatur mane, & vesperi cu-
bitum iturus:

Rx. absinthii, rorismarini, malva, salvia, nasturtii,

flor. rosar. an. m. j.

Coquantur in aq. com. q. s. pro lotionem pedum,
eoque foveantur loca affecta maculis.

IX

In victus ratione aer sit tenuis, purus, patens, temperatus.
Cibus sit parcus, boni succi, facilis coctionis, attenuans, ex pane
bene fermentato triticeo, carnibus avium montanarum, verue-
cum, gallinaceis, passulis, amigdalibus, caricis, prunis coctis,
beta, petroselini & cichorii radicibus. Potus etiam parcus,
cerevisia tenuior bene defæcata & fermentata, lupulo vel absin-
thio bene condita, vinum oligophorum. Somnus sit modera-
tus, uti & motus corporis. Fugiat tristitiam. Excrementa al-
vi, vel natura, vel arte, assumtis respondeant.

MEDICATIO VIRI LVE VENEREA LABORANTIS.

I.

Vir triginta annorum, boni habitus, temperamento bi-
osus, quadriduo post coitum cum muliere quadam perac-
tum, urinam frequentius cæpit excernere, dolorem inter
min-

mingendum, in meatu urinario, circa glandem, sentire. Post
stridie materiam albam, subflavam, guttatim excrevit. Pa-
titur jam frequentem penis cum dolore erectionem. Præte-
rea pili è mento & capite copiose ipsi decidunt. Vultus præ
intumescencia à recepto lumine fulget: sub vesperam brachia,
scapulas, & tibias gravis invadit dolor, qui tota nocte durat,
& mane remittitur.

II.

Afficitur in hoc egro penis, quod patet ex urine cū dolore ex-
cretionem & penis dolorifica erectione; item glandulæ prostatæ,
ut probat materia subflava guttatim excreta; nec non caput, ut
constat, ex pilorum ex mento & capite defluvium; & denique
tibiæ & brachia, quod docent dolores, illas partes occupantes.

III.

Morbus ejus est intemperies quædam viscerum, chymosi &
hæmatosi inservientium, maligna & contagiosa: quæ dolores
brachiorum & tibiæ sub noctem ingravescentes & mane
mitescens, pilorum in mento & capite defluvium; materiæ
subflavæ ex urethra excretionem; urinæ ardorem; & penis
dolorificam erectionem concilians, *Gonorrhæa virulenta*, vel po-
tius ipsa *lues venerea*, appellari potest.

IV.

Causa procatartica hujus morbi est coitus, cum impuro & ve-
nerea lue laborante scorto peractus; quo per contagium ma-
ligna qualitas sanguini penis & vicinarum partium fuit im-
pressa; eaq; cū sanguine circulante per totū corpus delata & di-
stributa, *anæcedens* hujus morbi fuit causa. In partibus verò af-
fectis pravam qualitatem excitans, & symptomata commemo-
rata excitans, *continens* hujus morbi est causa.

V.

Dum enim ex malignitate ista in parastatis corrumpitur
semen, & acrimonia ipsis & meatui urinario conciliatur, glan-
dulæ istæ ad excretionem stimulantur, quo materia corrupta,
subflavo & albo colore imbuta, guttatim, & urina cum dolo-
re, &

re, & frequenter excernitur. Dum eadem malignitas spiritus, in partes fluentes genitales, facit acres & crassos & addispandum ineptos, hinc oritur dolorosa penis tentigo. Eaque ad caput delata, increffat ibi ita vapores, ut illi, dissipari satis nequeunt, vultum ita distendunt, ut is à recepto lumine fulgere vidatur. Radices verò pilorum in mento & capite corrumpens, facit ut pili ex illis partibus decidant. Hæc nocturno denique tempore in brachiis & cruribus ob frigus noctis retenta, pungit suâ acrimoniâ nervos in iis partes, doloresque ingentes excitat; qui, adventante sub aurorâ diurno calore, ob materiæ istius acris dissipationem, mitescunt.

V I.

Morbus hic, ob malignitatem & gravia symptomata, valde est periculosus. Quia tamen altas radices non egit, spes sanationis affulget.

V II.

Eaque tota, in intemperiei correctione, & pravorum humorum, educatione, consistet.

V III.

Primo itaque educatur sanguis ex vena malleoli pedis ad unc. sex vel octo.

Postridie purgetur hac potione:

Rx. diaprums sol. cassia recent. extracta an. vnc. s.
dissolve in aq. sumaria vnc. ij. scâmoni gr. ij. m. f. haustus

Postea utetur hoc decocto:

Rx. rasura ligni guaiaci, rad. salsa parilla an. vnc. ij.
cort. guajaci: rad. chyna an. vnc. 1.

Infundantur per 24. horas in aq. comm. lib. 12. deinde decoquantur ad mediâ partis consumptionem, addendo sub finem decoctionis

fol. betonica, borraginis, cichorii, card. benedicti,
capill. veneris an. m. j.
sem. melonum dragm. ij.
passular. glyceriza an. dragm. vj.

sem.

sem. anisi vnc. s. Colentur & F. decoctum sudoriferum;

De hoc decocto exhibeantur ægro *vnc. viij.* mane jejuno ventriculo calide, corpus plus solito tegendo, ut excitentur sudores; qui continuabuntur per duas tresve horas, pro ratione virium. Continuabitque æger hanc agendi rationem totâ septimanâ: excepto, quod quarto die portione cathartica fit purgandus, quo à sudoriferis abstinebit.

Secundâ & tertiâ septimanâ sudabit noster æger mane & sub horam quartam pomeridianam, & quarto quoque die omissis sudoriferis purgabitur.

Quartâ septimanâ redibit ad sudores, mane tantum eliciendos & purgationem quarto die repetendam.

Dum autem his utitur, ad morsum quem in mingendo sentit, inmerget glandem lacti vel succo plantaginis aut solani.

Ad tentiginem verò & membri erectionem, adhibeat pudendo linteum, aqua frigida imbutum & leviter expressum.

Perseverante gonorrhæâ utatur etiam his pilulis:

Rx. terebintina vnc. s. pulv. sarcocollæ, mastiches, liquertia, nucis moschat. an. dragm. j. Misce, & fiat massa pilularum, de qua sumat quotidie dragmam unam, duabus horis ante medicamentum sudoriferum vel purgans.

IX.

In victus ratione aer sit calidus & siccus. Cibus & potus parvus, qui viribus conservandis sufficiat; ex pane biscocto, carnibus gallinarum, vervecinis, ovis forbilibus, assis potius quam elixis. Solus sit bochetum ex guiaco & falsa parilla passulis & glyceriza paratum. Exercitia sint moderata. Animi affectus sint læti. Alvus sit laxa natura vel arte. Abstineat à Venere.

COROLLARIA.

1. **M**orbus est facultas laesa, corporis, non animae.
2. Sanitas non est Medicinae finis.
3. Res artificiosae in corpore humano nequeunt gigni.
4. Non dantur signa certa virginitatis.
5. Sanguis menstruus non est suam naturam malignus.
6. Infans extinctam matrem aliquandiu vivere potest.
7. Lien salva vita eximi non potest.
8. In diabete non excernitur potus non mutatus.
9. Obstructio ventriculorum cerebri non est causa epilepsiae.
10. Catalepsis non oritur a congelatione spirituum.
11. Sanatio unguenti armorii Paracelsi est naturalis; ejusque commoda ratio ex natura dari potest.

F I N I S.

00 A 6396

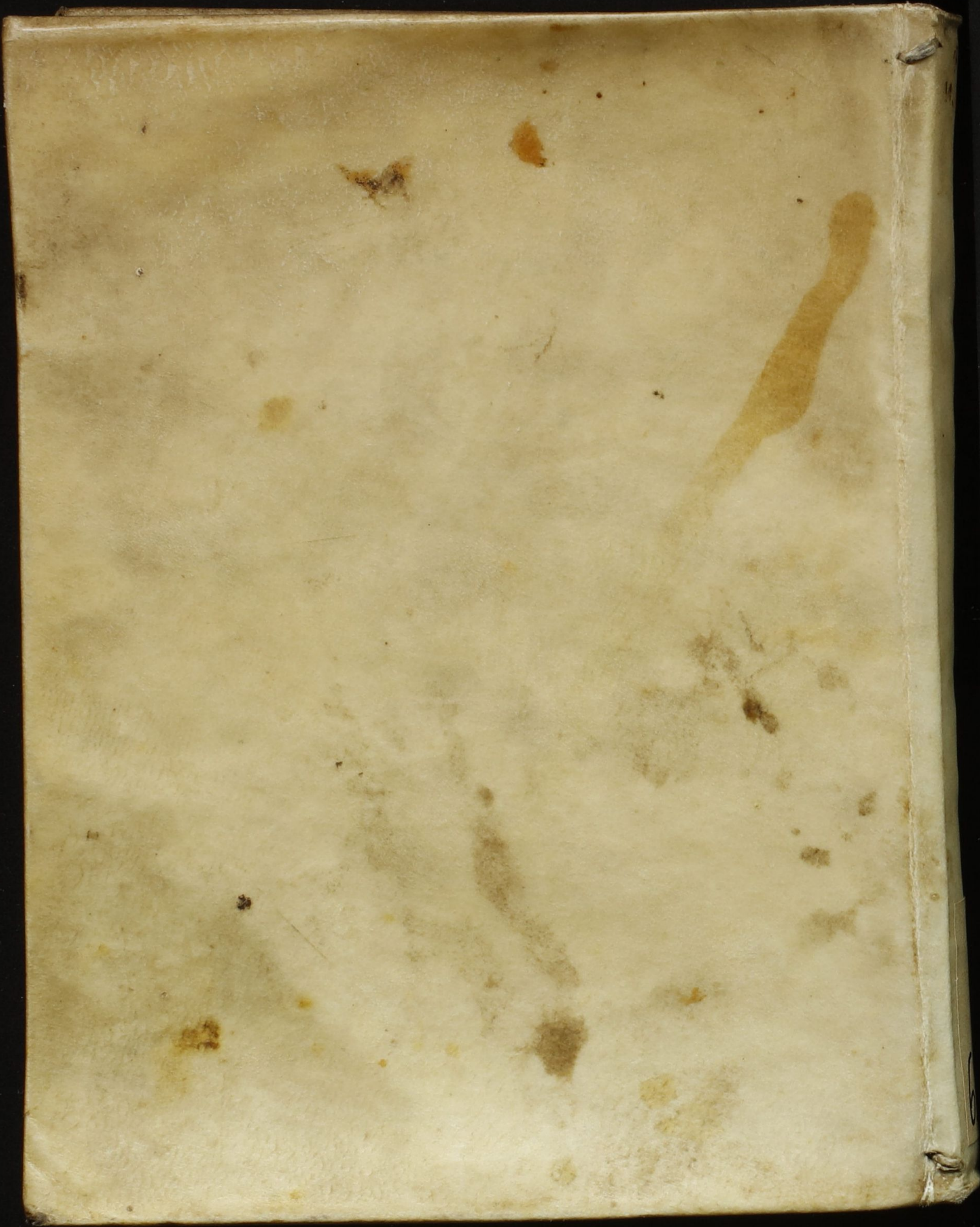
ULB Halle 3
002 928 167

St

OLLARIA.
male in theoreticam & practicam; seu
cognitionem & curationem dividitur.
sunt partes humani corporis.
facultas lesa corporis, non anima.
habet materiam.

mo mense editus potest esse legitimus.
s est corporis de loco in locum translatio.
s perit.
otus Aristotelica implicat contradictionem,
definitio obscurior

28
MEDICATIO DUORUM ÆGRORUM,
QUORVM VNVS
SCORBUTO;
ALTER
LVE VENEREA
LABORAT:

QVAM
Divino adjuvante Numine,
SUB PRÆSIDIO
Viri doctrinâ & experientiâ clarissimi,
D. HENRICI REGII,
Reip. Ultrajectinæ Poliatri, & Medicinæ
ac Botanices Professoris Ordinarii,
Publicè ventilandam proponit
GUALTERUS SCHAGHEN Batavo-Duranus,
Ad diem 2. Decembris horâ locoque solitis.

Natura & Industria

TRAJECTI ad RHENUM,
Ex Officinâ IOHANNIS à NOORTDYCK, In Acad
Typog. Anno 1648.

